

Міністерство освіти і науки України

Івано-Франківський національний університет
імені Василя Стефаника

Юридичний інститут

**Осконалення правового
регулювання прав та
новних свобод людини і
громадянина**

Матеріали щорічної
Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих вчених
та аспірантів
(26 квітня 2013 року)

м. Івано-Франківськ, 2013

ББК 67.9 (4Укр)
В15

Редакційна колегія:

В.А.Васильєва - директор Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Заслужений юрист України, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права;

Ю.І.Микитин - заступник директора Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права;

І.В.Козич - кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

С.М.Квасниця - завідувач інформаційно-видавничим відділом Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

В15 Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина [текст] : *Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та аспірантів*. - Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. - 186 с.

У збірник включені тези доповідей учасників щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та аспірантів «Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина», яка відбулася 26 квітня 2013 року на базі Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Теоретичні положення і рекомендації учасників конференції щодо удосконалення законодавства України стануть ще одним кроком на шляху розвитку правової думки і законодавчого процесу.

ББК 67.9 (4 Укр)

© Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2013

Секція 4. Соціальні, трудові гарантії захисту прав та основних свобод людини і громадянина 106

Кернякевич Ю.В. Тимчасове переведення працівника на іншу роботу та лізинг праці: співвідношення понять106

Матвієнко Є.П. Удосконалення прийому громадян в органах Пенсійного фонду України109

Секція 5. Права людини та безпечне екологічне середовище; реформування земельних, аграрних правовідносин 113

Антонюк М.Р. Проблеми нормативно-правового визначення місця спеціального водокористування113

Вітюк І.Я. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про охорону земель енергетики.....114

Жидан О.С. Болото як об'єкт екологічного права119

Костур О.Д. Сімейно-трудоий характер як ключова ознака фермерського господарства (порівняльний аналіз законодавства України та держав СНД)122

Миرونенко І.В. Зміст та значення публічних сервітутів в сфері земельних відносин125

Романко С.М. Актуальні питання реалізації права користування надрами в Україні.....130

Семків В.В. Про правову природу договорів у сфері природокористування132

Яремак З.В. Органи державного управління в галузі ведення державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.....136

Секція 6. Правові основи боротьби зі злочинністю як важливий чинник забезпечення прав та свобод людини і громадянина: кримінологічні та кримінально-правові аспекти 139

Козич І.В. Види державної політики (в контексті політики в сфері протидії злочинності)139

Медицький І.Б. Розширення кола потерпілих від злочину, передбаченого ст.342 КК України: аналіз законодавчих змін.....142

Медицький І.Б.

*Прикарпатський національний
університет ім. Василя Стефаника,
доцент кафедри кримінального права,
к.ю.н., доцент*

РОЗШИРЕННЯ КОЛА ПОТЕРПІЛИХ ВІД ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ.342 КК УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН

Із прийняттям 23.02.2012 р. Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», ч. 2 ст.342 КК України було доповнено за рахунок нової категорії потерпілого – уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (надалі по тексту – уповноважена особа). На жаль, текст пояснювальної записки до законопроекту не містить обґрунтування необхідності внесення цих змін до КК [8]. Ці новели залишилися й поза увагою Головного науково-експертного та Головного юридичного управлінь ВРУ, попри те, що загальний їх висновок був одностайним – проект підлягав відхиленню [1; 3]. Наскільки доцільним є «виділення» у ч. 2 ст.342 КК уповноваженої особи як потерпілого від опору, з фактичним посиленням відповідальності за протиправні дії у її відношенні?

Як зазначає В.І. Осадчий, спрямованість злочинів XV розділу Особливої частини КК на управлінську діяльність підкреслена вказівкою на зв'язок посягання із законним порядком виконання представником влади, працівником правоохоронного органу, державним виконавцем (курсив мій – І.Б.) службових обов'язків, членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцем обов'язків щодо охорони громадського порядку як виду управлінської діяльності [7]. Суб'єкт злочину прагне вплинути саме на регламентований державою порядок виконання цими особами покладених на них обов'язків. Аналіз судової практики України дає змогу зробити висновок, що абсолютна більшість випадків опору супроводжується застосуванням до потерпілого насильства (нерідко – у поєднанні з використанням зброї) або погрози його застосування. Що є зрозумілим, якщо враховувати статус цих потерпілих, нормативно визначену спрямованість їх діяльності, безпосередню участь у вирішенні конфліктних ситуацій, що нерідко переростають у злочинне порушення взятих під кримінально-правову охорону суспільних відносин, блага та інтересів. «Якість» насильства у складі опору є прямо пропорційна

«шкоді», яку здатний спричинити винному суб'єкту на підставі закону потерпілий – беручи участь у досудовому розслідуванні чи припиненні правопорушень, виконанні судових рішень чи охороні громадського порядку і державного кордону тощо.

Чи здатна потрапити у описані вище ситуації уповноважена особа? На думку автора, така можливість є надто ефемерною, особливо, якщо зважати на мету її діяльності та повноваження, визначені законом. Уповноважена особа – це працівник Фонду, який від його імені виконує дії із забезпечення виведення неплатоспроможного банку з ринку під час здійснення тимчасової адміністрації та/або ліквідації банку. Правомочності уповноваженої особи (ч.2 ст.37 Закону) у цілому можна охарактеризувати як «типові» організаційно-розпорядчі, зокрема: ведення договірної та претензійно-позовної роботи, проведення аудиторських перевірок та юридичних експертиз, звільнення чи переведення на іншу посаду працівників банку і т.д. Мова йде про цивільну особу – спеціаліста у галузі економіки, фінансів чи права, вплив на яку при виконанні заходів у межах здійснення тимчасової адміністрації може обмежитися випадками протиправного втручання або ж, як максимум, – погрозами, але аж ніяк не насильством. Яким чином претензійно-позовна робота має співвідноситися із активною фізичною їй протидією? Чи не є це надто відірваним від реальності?

Ремарка. Статистичні дані МВС України засвідчують доволі стійку динаміку зростання злочинів, передбачених ст. 342 КК України. Так, у 2005 р. зареєстровано 441 делікт, у 2006 – 469, у 2007 – 534, у 2008 – 588, у 2009 – 583, у 2010 – 568[2]. Тоді як станом на 01.09.2011 р. тимчасові адміністрації діяли лише у 4-ьох банках, і, ймовірно, що лише чотири злочинні епізоди фізичної протидії уповноваженим особам могли б «повнити» Єдиний реєстр досудових розслідувань.

У науковій літературі загальноприйнятою є позиція ототожнення потерпілих від злочину, передбаченого ст.342 КК України, (звичайно, під час виконання ними службових обов'язків) із представниками влади, наділеними правом у межах своєї компетенції ставити вимоги, а також приймати рішення чи давати вказівки (розпорядження), обов'язкові для виконання певним колом фізичних та юридичних осіб. Представником влади виступає «працівник центральних чи місцевих державних органах влади, особа, які виконує керівні функції держави в масштабі всієї країни чи окремої адміністративно-територіальної одиниці або особа, яка працює в органах місцевого самоврядування»[7]; «працівник державних органів, їх апарату» [6, с.284; 5, с.1049]; «працівник державного органу або установи»[4, с.318]. Чи відповідає такому розумінню

уповноважена особа Фонду, який є юридичною особою публічного права, тобто організацією, створеною і зареєстрованою у встановленому законом порядку. Нагадаємо, що юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування (ч.2 ст.81 ЦК України). Як впливає із наведеного вище розуміння – ні.

Законодавець пов'язує безпосереднє вчинення опору виключно із часом виконання потерпілими своїх службових обов'язків. Однак, якщо йти шляхом буквального тлумачення, це положення не стосується уповноваженої особи, адже ч.2 ст.342 КК містить згадку лише про опір, безвідносно, коли він вчинявся і чому був протиставлений. Слідуючи формальній логіці, як опір має бути кваліфікована активна фізична протидія вимогам уповноваженої особи, що не впливають із її службових обов'язків – наприклад, протидія зайняти місце у переповненому пасажирі транспортному засобі. Звичайно, що злочинну поведінку у відношенні до уповноваженої особи будуть кваліфікувати з урахуванням виконання нею службових обов'язків, однак наявну прогалину необхідно усунути.

Доводиться констатувати той факт, що чергові законодавчі зміни є не до кінця продуманими, насправді вони не викликані недосконалістю існуючої конструкції, яка унеможливила її застосування на практиці. Ми вчергове зіштовхнулись із ситуацією внесення змін «заради змін», «штучною криміналізацією», яка може й не отримати свого майбутнього прояву в діяльності органів кримінальної юстиції.

1. Висновок Головного науково-експертного управління на проект Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 16.11.2011 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=41586
2. Габуда А.С. Кримінально-правова характеристика складу опору особам, наділеним владними повноваженнями: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Львів, 2012. – 19 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mydisser.com/ru/catalog/view/6/348/9059.html>
3. Зауваження Головного юридичного управління до проекту закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 17.02.2012 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=41586
4. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Т.2 – Луганськ : Видавництво «Елтон – 2», 2012. – 704 с.

5. *Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 9-те вид., переробл. та допов. – К.: Юридична думка, 2012. – 1316 с.*
6. *Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 т. – Т.2 / За заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2009. – 624 с.*
7. *Осадчий В.І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. – К., 2004 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe?](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe?http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=41586)*
8. *Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 25.10.2011 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=41586*
9. *Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 р. №4452-VI // Голос України. – 2012 р. – №51.*

Назимко Є.С.

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, Донецький юридичний інститут МВС України

ЩОДО НАСЛІДКІВ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ НЕПОВНОЛІТНІМ ПРОТЯГОМ УМОВНО-ДОСТРОКОВОГО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

1. Тенденції до гуманізації Закону про кримінальну відповідальність обумовлюють актуальність внесення певних змін до визначення у чинному законодавстві наслідків умовно-дострокового звільнення від відбування покарання (далі – УДЗ). Зокрема, ч. 5 ст. 107 КК України визначає: «У разі вчинення особою, щодо якої застосоване умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, протягом невідбутої частини покарання нового злочину (виділено мною – Є.Н.) суд призначає їй покарання за правилами, передбаченими у статтях 71 і 72 цього Кодексу». Згідно з цим положенням у разі вчинення особою, до якої було застосовано УДЗ, протягом невідбутої частини покарання необережного злочину невеликої тяжкості стосовно такої особи УДЗ має бути скасоване, а їй призначено покарання за сукупністю вироків: до покарання, призначеного за новим вироком, повністю або частково приєднується невідбута частина покарання за попереднім вироком (у випадку застосування УДЗ – ту частину покарання, від відбування якої особа була умовно-достроково звільнена). Така ситуація, на нашу думку, не відповідає принципам гуманізму та справедливості покарання.